

Repertoriul jurisprudenței

HOTĂRÂREA CURȚII (Camera întâi)

11 noiembrie 2020 *

„Trimitere preliminară – Protecția consumatorilor – Directiva (UE) 2015/2366 – Servicii de plată pe piața internă – Articolul 4 punctul 14 – Noțiunea de instrument de plată – Carduri bancare multifuncționale personalizate – Funcție de comunicare în câmp apropiat (NFC) – Articolul 52 punctul 6 litera (a) și articolul 54 alineatul (1) – Informații care trebuie furnizate utilizatorului – Modificarea condițiilor unui contract-cadru – Acceptare tacită – Articolul 63 alineatul (1) literele (a) și (b) – Drepturi și obligații legate de serviciile de plată – Derogare pentru instrumentele de plată cu valoare scăzută – Condiții de aplicare – Instrument de plată care nu poate fi blocat – Instrument de plată utilizat anonim – Limitarea în timp a efectelor hotărârii”

În cauza C-287/19,

având ca obiect o cerere de decizie preliminară formulată în temeiul articolului 267 TFUE de Oberster Gerichtshof (Curtea Supremă, Austria), prin decizia din 25 ianuarie 2019, primită de Curte la 5 aprilie 2019, în procedura

DenizBank AG

împotriva

Verein für Konsumenteninformation,

CURTEA (Camera întâi),

compusă din domnul J.-C. Bonichot, președinte de cameră, domnul L. Bay Larsen, doamna C. Toader și domni M. Safjan și N. Jääskinen (raportor), judecători,

avocat general: domnul M. Campos Sánchez-Bordona,

grefier: doamna M. Krausenböck, administratoare,

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 13 februarie 2020,

luând în considerare observațiile prezentate:

- pentru DenizBank AG, de G. Ganzger și A. Egger, Rechtsanwälte;
- pentru Verein für Konsumenteninformation, de S. Langer, Rechtsanwalt;
- pentru guvernul ceh, de M. Smolek, J. Vlácil și S. Šindelková, în calitate de agenți;

* Limba de procedură: germana.

- pentru guvernul portughez, de L. Inez Fernandes, P. Barros da Costa, S. Jaulino și G. Fonseca, în calitate de agenți;
 - pentru Comisia Europeană, de G. Braun, T. Scharf și H. Tserépa-Lacombe, în calitate de agenți,
- după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 30 aprilie 2020,
pronunță prezenta

Hotărâre

- 1 Cererea de decizie preliminară privește interpretarea articolului 4 punctul 14, a articolului 52 punctul 6 litera (a) coroborat cu articolul 54 alineatul (1) și a articolului 63 alineatul (1) literele (a) și (b) din Directiva (UE) 2015/2366 a Parlamentului European și a Consiliului din 25 noiembrie 2015 privind serviciile de plată în cadrul pieței interne, de modificare a Directivelor 2002/65/CE, 2009/110/CE și 2013/36/UE și a Regulamentului (UE) nr. 1093/2010, și de abrogare a Directivei 2007/64/CE (JO 2015, L 337, p. 35, rectificare în JO 2018, L 102, p. 97).
- 2 Această cerere a fost formulată în cadrul unui litigiu între DenizBank AG, societate de drept austriac, pe de o parte, și Verein für Konsumenteninformation (asociația pentru informarea consumatorilor, Austria, denumită în continuare „VKI”), pe de altă parte, cu privire la validitatea unor clauze contractuale referitoare la utilizarea cardurilor bancare multifuncționale personalizate care sunt dotate în special cu funcția de comunicare în câmp apropiat (*Near Field Communication*) (denumită în continuare „funcția NFC”), denumită în mod curent funcția de „plată *contactless*”.

Cadrul juridic

Directiva 93/13/CEE

- 3 Articolul 2 din Directiva 93/13/CEE a Consiliului din 5 aprilie 1993 privind clauzele abuzive în contractele încheiate cu consumatorii (JO 1993, L 95, p. 29, Ediție specială, 15/vol. 2, p. 273) prevede:

„În sensul prezentei directive:

- (a) «clauzele abuzive» înseamnă clauzele contractuale definite la articolul 3;
- (b) «consumator» înseamnă orice persoană fizică ce, în cadrul contractelor reglementate de prezenta directivă, acționează în scopuri care se află în afara activității sale profesionale;
- (c) «vânzător sau furnizor» [a se citi «profesionist»] înseamnă orice persoană fizică sau juridică care, în cadrul contractelor reglementate de prezenta directivă, acționează în scopuri legate de activitatea sa profesională, publică sau privată.”

- 4 Articolul 3 din această directivă prevede:

„(1) O clauză contractuală care nu s-a negociat individual se consideră ca fiind abuzivă în cazul în care, în contradicție cu cerința de bună credință, provoacă un dezechilibru semnificativ între drepturile și obligațiile părților care decurg din contract, în detrimentul consumatorului.

[...]

- (3) Anexa conține o listă orientativă și neexhaustivă a clauzelor care pot fi considerate abuzive.”

5 În temeiul articolului 6 alineatul (1) din directiva menționată:

„Statele membre stabilesc că clauzele abuzive utilizate într-un contract încheiat cu un consumator de către un vânzător sau un furnizor [a se citi «de către un profesionist»], în conformitate cu legislația internă, nu creează obligații pentru consumator, iar contractul continuă să angajeze părțile prin aceste clauze [a se citi «potrivit dispozițiilor sale»], în cazul în care poate continua să existe fără clauzele abuzive.”

6 Articolul 8 din aceeași directivă prevede că „[s]tatele membre pot adopta sau menține cele mai stricte dispoziții compatibile cu tratatul în domeniul reglementat de prezenta directivă, pentru a asigura consumatorului un nivel maxim de protecție”.

7 Anexa la Directiva 93/13, care conține o listă orientativă și neexhaustivă a „[c]lauzel[or] menționate la articolul 3 alineatul (3)” din aceasta din urmă, menționează, la punctul 1 litera (j), „clauzele care au ca obiect sau ca efect autorizarea vânzătorului sau furnizorului [a se citi «profesionistului»] să modifice unilateral clauzele contractului, fără a avea un motiv întemeiat care să fie precizat în contract”. Punctul 2 din această anexă stabilește domeniul de aplicare al literei (j) menționate.

Directiva (UE) 2015/2366

8 Directiva (UE) 2015/2366 a abrogat Directiva 2007/64/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 13 noiembrie 2007 privind serviciile de plată în cadrul pieței interne, de modificare a Directivelor 97/7/CE, 2002/65/CE, 2005/60/CE, precum și 2006/48/CE și de abrogare a Directivei 97/5/CE (JO 2007, L 319, p. 1), cu efect de la 13 ianuarie 2018.

9 Potrivit considerentelor (6), (53)-(55), (63), (81), (91) și (96) ale Directivei 2015/2366:

„(6) [...] Ar trebui garantate condiții de operare echivalente participanților existenți la piață [...], permițând noi mijloace de plată pentru a face accesibilă o piață mai mare și asigurând un nivel ridicat de protecție a consumatorilor care utilizează aceste servicii de plată în întreaga Uniune. Aceasta ar trebui să conducă la o mai mare eficiență a sistemului de plată în ansamblu, la mai multe opțiuni și la o mai mare transparență în materie de servicii de plată, sporind în același timp încrederea consumatorilor într-o piață armonizată a plăților.

[...]

(53) Deoarece consumatorii și întreprinderile nu se află în aceeași poziție, aceștia nu necesită același nivel de protecție. Deși este important să se garanteze drepturile consumatorilor prin dispoziții de la care să nu se poată deroga prin contract, este rezonabil să se permită întreprinderilor și organizațiilor să convină altfel atunci când nu realizează operațiuni în care sunt implicați consumatorii. [...]

(54) Prezenta directivă ar trebui să specifice obligațiile prestatorilor de servicii de plată în ceea ce privește furnizarea de informații către utilizatorii serviciilor de plată, care ar trebui să primească aceleași nivel ridicat de informații clare cu privire la serviciile de plată, pentru a putea alege în cunoștință de cauză și pentru a-și putea exercita liber opțiunile în cadrul Uniunii. [...]

(55) Consumatorii ar trebui să fie protejați împotriva practicilor neloiale sau înșelătoare, în conformitate cu Directiva 2005/29/CE a Parlamentului European și a Consiliului [din 11 mai 2005 privind practicile comerciale neloiale ale întreprinderilor de pe piața internă față de consumatori și de modificare a Directivei 84/450/CEE a Consiliului, a Directivelor 97/7/CE, 98/27/CE și 2002/65/CE ale Parlamentului European și ale Consiliului și a Regulamentului (CE) nr. 2006/2004 al Parlamentului European și al Consiliului (JO 2005, L 149, p. 22, Ediție specială,

15/vol. 14, p. 260)], precum și cu Directiv[a] 2000/31/CE [a Parlamentului European și a Consiliului din 8 iunie 2000 privind anumite aspecte juridice ale serviciilor societății informaționale, în special ale comerțului electronic, pe piața internă (JO 2000, L 178, p. 1, Ediție specială, 13/vol. 29, p. 257)], [cu Directiva] 2002/65/CE [a Parlamentului European și a Consiliului din 23 septembrie 2002 privind comercializarea la distanță a serviciilor financiare de consum și de modificare a Directivei 90/619/CEE a Consiliului și a Directivelor 97/7/CE și 98/27/CE (JO 2002, L 271, p. 16, Ediție specială, 06/vol. 4, p. 183)], [cu Directiva] 2008/48/CE [a Parlamentului European și a Consiliului din 23 aprilie 2008 privind contractele de credit pentru consumatori și de abrogare a Directivei 87/102/CEE a Consiliului (JO 2008, L 133, p. 66)], [cu Directiva] 2011/83/UE [a Parlamentului European și a Consiliului din 25 octombrie 2011 privind drepturile consumatorilor, de modificare a Directivei 93/13/CEE a Consiliului și a Directivei 1999/44/CE a Parlamentului European și a Consiliului și de abrogare a Directivei 85/577/CEE a Consiliului și a Directivei 97/7/CE a Parlamentului European și a Consiliului (JO 2011, L 304, p. 64)] și [cu Directiva] 2014/92/UE [a Parlamentului European și a Consiliului din 23 iulie 2014 privind comparabilitatea comisioanelor aferente conturilor de plăți, schimbarea conturilor de plăți și accesul la conturile de plăți cu servicii de bază (JO 2014, L 257, p. 214)]. Dispozițiile acestor directive rămân aplicabile. Cu toate acestea, ar trebui să fie clarificată, în special, relația dintre cerințele de informare precontractuală prevăzute în prezenta directivă și cele prevăzute în Directiva 2002/65/CE.

[...]

- (63) Pentru a asigura un nivel ridicat de protecție a consumatorilor, statele membre ar trebui să aibă posibilitatea, în interesul consumatorului, de a menține sau de a introduce restricții sau interdicții privind modificările unilaterale ale clauzelor unui contract-cadru, de exemplu dacă nu există un motiv justificat pentru o astfel de modificare.

[...]

- (81) Instrumentele de plată cu valoare scăzută ar trebui să fie o alternativă ieftină și ușor de utilizat în cazul bunurilor și serviciilor cu preț scăzut și nu ar trebui să fie supuse unor exigențe excesive. [...] În pofida regimului mai puțin sever, utilizatorii serviciilor de plată ar trebui să beneficieze de o protecție adecvată, având în vedere riscurile limitate prezentate de instrumentele de plată respective, în special în ceea ce privește instrumentele de plată preplătite.

[...]

- (91) Prestatorii de servicii de plată sunt responsabili de măsurile de securitate. Este necesar ca respectivele măsuri să fie proporționale cu riscurile de securitate în cauză. Prestatorii de servicii de plată ar trebui să stabilească un cadru de atenuare a riscurilor și să dispună de proceduri eficiente de gestionare a incidentelor. [...] În plus, pentru a asigura faptul că daunele provocate utilizatorilor [...] [sunt limitate], este esențial ca prestatorii de servicii de plată să aibă obligația de a raporta, fără întârzieri nejustificate, incidentele majore de securitate autorităților competente. [...]

[...]

- (96) Măsurile de securitate ar trebui să fie compatibile cu nivelul de risc aferent serviciului de plată. Pentru a permite dezvoltarea unor mijloace de plată ușor de utilizat și accesibile pentru plățile cu risc scăzut, cum ar fi plățile *wireless* cu valoare scăzută efectuate la punctul de vânzare, indiferent dacă se bazează pe un telefon mobil sau nu, derogările de la aplicarea cerințelor de securitate ar trebui specificate în standardele tehnice de reglementare. [...]"

10 Articolul 4 din această directivă, intitulat „Definiții”, are următorul cuprins:

„În sensul prezentei directive, se aplică următoarele definiții:

[...]

8. «plătitor» înseamnă persoana fizică sau juridică care este titularul unui cont de plăți și care autorizează un ordin de plată din acel cont de plăți sau, în cazul în care nu există un cont de plăți, persoana fizică sau juridică care emite un ordin de plată;

9. «beneficiar al plății» înseamnă persoana fizică sau juridică care este destinatarul vizat al fondurilor care au făcut obiectul unei operațiuni de plată;

10. «utilizator al serviciilor de plată» înseamnă persoana fizică sau juridică care folosește un serviciu de plată în calitate de plătitor, de beneficiar al plății sau în ambele calități;

[...]

14. «instrument de plată» înseamnă un dispozitiv (dispozitive) personalizat(e) și/sau orice set de proceduri convenite între utilizatorul serviciilor de plată și prestatorul de servicii de plată și folosit pentru a iniția un ordin de plată;

[...]

20. «consumator» înseamnă persoana fizică care, în cadrul contractelor de servicii reglementate de prezenta directivă, acționează în alte scopuri decât cele legate de activitatea sa comercială, de afaceri sau profesională;

21. «contract-cadru» înseamnă un contract de servicii de plată care reglementează executarea, în viitor, a unor operațiuni de plată individuale și succesive și care poate conține obligația și condițiile de constituire a unui cont de plăți;

[...]

29. «autentificare» înseamnă o procedură care permite prestatorului de servicii de plată să verifice identitatea unui utilizator al serviciilor de plată sau valabilitatea utilizării unui anumit instrument de plată, inclusiv utilizarea elementelor de securitate personalizate ale utilizatorului;

30. «autentificarea strictă a clienților» înseamnă o autentificare care se bazează pe utilizarea a două sau mai multe elemente incluse în categoria cunoștințelor (ceva ce doar utilizatorul cunoaște), posesiei (ceva ce doar utilizatorul posedă) și inerenței (ceva ce reprezintă utilizatorul) care sunt independente, în sensul că neîndeplinirea unui element nu compromite fiabilitatea celorlalte elemente, și care sunt concepute în așa fel încât să protejeze confidențialitatea datelor de autentificare;

31. «elemente de securitate personalizate» înseamnă caracteristici personalizate furnizate de prestatorul de servicii de plată unui utilizator al serviciilor de plată în scopul autentificării;

[...]”

11 Titlul III din Directiva 2015/2366, intitulat „Transparența condițiilor și a cerințelor în materie de informare privind serviciile de plată”, cuprinde capitolul 1, referitor la „Reguli generale”, compus din articolele 38-42 din această directivă.

- 12 Articolul 38 din directiva menționată, intitulat „Domeniu de aplicare”, prevede la alineatul (1):

„Prezentul titlu se aplică operațiunilor de plată singulare, contractelor-cadru și operațiunilor de plată care fac obiectul acestora. Părțile pot conveni că acesta nu se aplică, total sau parțial, atunci când utilizatorul serviciilor de plată nu este consumator.”

- 13 Articolul 42 din aceeași directivă, intitulat „Derogare de la cerințele în materie de informare pentru instrumentele de plată cu valoare redusă și pentru moneda electronică”, prevede:

„(1) În cazul instrumentelor de plată care, în conformitate cu contractul-cadru relevant, privesc doar operațiunile de plată individuale care nu depășesc 30 [de euro] sau care au o limită de cheltuieli de 150 [de euro] ori depozitează fonduri care nu depășesc niciodată 150 [de euro]:

- (a) prin derogare de la articolele 51, 52 și 56, prestatorul de servicii de plată transmite plătitorului doar informațiile privind caracteristicile principale ale serviciului de plată, inclusiv modul în care poate fi utilizat instrumentul de plată, răspunderea, comisioanele percepute și alte informații concrete necesare pentru a lua o decizie în cunoștință de cauză, și menționează locul unde se pun la dispoziție într-un mod accesibil orice altă informație și condiție specificate la articolul 52;
- (b) se poate conveni ca, prin derogare de la articolul 54, prestatorul de servicii de plată să nu fie obligat să propună modificări ale condițiilor din contractul-cadru în același mod ca cel prevăzut la articolul 51 alineatul (1);

[...]”

- 14 Titlul III din Directiva 2015/2366 cuprinde capitolul 3, referitor la „Contracte-cadru”, compus din articolele 50-58 din aceasta.

- 15 Articolul 51 din aceasta din urmă, intitulat „Informații prelabile generale”, prevede la alineatul (1):

„Statele membre solicită prestatorului de servicii de plată să comunice utilizatorului serviciilor de plată informațiile și condițiile specificate la articolul 52, pe suport de hârtie sau pe alt suport durabil, cu suficient timp înainte ca utilizatorul serviciilor de plată să devină parte la un contract-cadru sau la o ofertă. Informațiile și condițiile sunt comunicate în termeni ușor de înțeles, într-o formă clară și inteligibilă, într-o limbă oficială a statului membru în care se oferă serviciul de plată sau în orice altă limbă stabilită de comun acord între părți.”

- 16 Articolul 52 din această directivă, intitulat „Informații și condiții”, prevede:

„Statele membre se asigură că informațiile și condițiile următoare sunt transmise utilizatorului serviciilor de plată:

[...]

6. cu privire la modificări ale contractului-cadru și la rezilierea sa:

- (a) dacă se convine astfel, faptul că se consideră că utilizatorul serviciilor de plată a acceptat modificările condițiilor contractuale, în conformitate cu articolul 54, dacă, înainte de data propusă a intrării lor în vigoare, utilizatorul serviciilor de plată nu îl informează pe prestatorul de servicii de plată că nu le acceptă;

[...]”

- 17 Articolul 54 din directiva menționată, intitulată „Modificări ale condițiilor contractului-cadru”, prevede la alineatul (1):

„Toate modificările din contractul-cadru, precum și informațiile și condițiile specificate la articolul 52 sunt propuse de prestatorul de servicii de plată în conformitate cu articolul 51 alineatul (1) cu cel puțin două luni înainte de data propusă pentru aplicarea acestora. Utilizatorul serviciilor de plată poate fie să accepte, fie să respingă modificările înaintea datei propuse pentru intrarea lor în vigoare.

După caz, în conformitate cu articolul 52 punctul 6 litera (a), prestatorul de servicii de plată îl informează pe utilizatorul serviciilor de plată că se consideră că acesta din urmă a acceptat modificările respective dacă, înainte de data propusă a intrării lor în vigoare, nu îl informează pe prestatorul de servicii de plată că nu le acceptă. Prestatorul serviciilor de plată îl informează, de asemenea, pe utilizatorul serviciilor de plată cu privire la faptul că, în cazul în care respinge modificările respective, utilizatorul serviciilor de plată are dreptul să rezilieze gratuit contractul-cadru, începând de la data la care s-ar fi aplicat modificările.”

- 18 Titlul IV din Directiva 2015/2366, intitulat „Drepturi și obligații privind prestarea și utilizarea serviciilor de plată”, cuprinde capitolul 1, referitor la „Dispoziții comune”, compus din articolele 61-63 din aceasta.
- 19 Articolul 63 din această directivă, intitulat „Derogare pentru instrumentele de plată cu valoare redusă și pentru moneda electronică”, prevede la alineatul (1):

„În cazul instrumentelor de plată care, în conformitate cu contractul-cadru, se referă numai la operațiunile de plată individuale care nu depășesc 30 [de euro] sau care fie au o limită de cheltuieli de 150 [de euro], fie depozitează fonduri care nu depășesc niciodată 150 [de euro], prestatorii de servicii de plată pot conveni cu utilizatorii serviciilor lor de plată următoarele:

- (a) articolul 69 alineatul (1) litera (b), articolul 70 alineatul (1) literele (c) și (d), precum și articolul 74 alineatul (3) nu se aplică în cazul în care instrumentul de plată nu permite blocarea sa sau împiedicarea unei utilizări ulterioare a acestuia;
- (b) articolul 72, articolul 73 și articolul 74 alineatele (1) și (3) nu se aplică în cazul în care instrumentul de plată este utilizat anonim sau în cazul în care, din alte motive care țin de instrumentul de plată, prestatorul de servicii de plată nu se află în poziția de a dovedi că o anumită operațiune de plată a fost autorizată;

[...]”

- 20 Titlul IV din Directiva 2015/2366 cuprinde, în plus, capitolul 2, referitor la „Autorizarea operațiunilor de plată”, compus din articolele 64-77 din aceasta.
- 21 Articolul 69 din această directivă, intitulat „Obligațiile utilizatorului serviciilor de plată cu privire la instrumentele de plată și la elementele de securitate personalizate”, prevede la alineatul (1):

„Utilizatorul serviciilor de plată care are dreptul de a utiliza un instrument de plată:

[...]

- (b) informează fără întârziere prestatorul de servicii de plată sau entitatea desemnată de acesta de îndată ce ia cunoștință de pierderea, furtul, deturnarea instrumentului său de plată sau de orice altă utilizare neautorizată a acestuia.”

- 22 Articolul 70 din directiva menționată, intitulat „Obligațiile prestatorului de servicii de plată cu privire la instrumentele de plată”, prevede la alineatul (1):

„Prestatorul serviciilor de plată care emite un instrument de plată:

[...]

- (c) se asigură că în orice moment sunt disponibile mijloace corespunzătoare care să permită utilizatorului serviciilor de plată să facă o notificare în temeiul articolului 69 alineatul (1) litera (b) sau să ceară deblocarea instrumentului de plată în temeiul articolului 68 alineatul (4); la cerere, prestatorul de servicii de plată furnizează utilizatorului serviciilor de plată mijloacele de a dovedi, timp de 18 luni de la notificare, că utilizatorul serviciilor de plată a făcut o astfel de notificare;
- (d) să ofere utilizatorului serviciilor de plată o opțiune de a face o notificare în temeiul articolului 69 alineatul (1) litera (b) în mod gratuit și să nu perceapă, eventual, decât costurile de înlocuire atribuite în mod direct instrumentului de plată;

[...]”

- 23 Articolul 72 din aceeași directivă, intitulat „Probe privind autentificarea și executarea operațiunilor de plată”, prevede:

„(1) În cazul în care un utilizator al serviciilor de plată neagă faptul că a autorizat o operațiune de plată executată sau susține că operațiunea de plată nu a fost corect executată, statele membre impun ca prestatorul de servicii de plată să fie cel care trebuie să demonstreze că operațiunea de plată a fost autentificată, înregistrată corect, înscrisă în conturi și nu a fost afectată de o defecțiune tehnică sau de alte deficiențe ale serviciilor prestate de prestatorul de servicii de plată.

În cazul în care operațiunea de plată este inițiată prin intermediul unui prestator de servicii de inițiere a plății, acestuia din urmă îi revine sarcina de a face dovada că, în limitele competenței sale, operațiunea de plată a fost autentificată, înregistrată corect și nu a fost afectată de nicio defecțiune tehnică sau de alte deficiențe legate de serviciile de plată de care este responsabil.

(2) În cazul în care un utilizator al serviciilor de plată neagă faptul că a autorizat o operațiune de plată executată, folosirea în sine a unui instrument de plată înregistrat de prestatorul de servicii de plată, inclusiv, după caz, de prestatorul de servicii de inițiere a plății, nu este în mod necesar suficientă pentru a dovedi fie că operațiunea de plată a fost autorizată de către plătitor, fie că plătitorul a acționat în mod fraudulos sau nu a respectat, intenționat sau din neglijență gravă, una sau mai multe dintre obligațiile care îi revin în temeiul articolului 69. Prestatorul de servicii de plată, inclusiv, după caz, prestatorul de servicii de inițiere a plății, furnizează probe pentru a dovedi fraudă sau neglijență gravă din partea utilizatorului serviciilor de plată.”

- 24 Articolul 73 din Directiva 2015/2366, intitulat „Răspunderea prestatorului de servicii de plată pentru operațiunile de plată neautorizate”, are următorul cuprins:

„(1) Statele membre se asigură că, fără a aduce atingere articolului 71, în cazul unei operațiuni de plată neautorizate, prestatorul de servicii de plată al plătitorului rambursează plătitorului valoarea operațiunii de plată neautorizate respective fie imediat, fie, în orice caz, cel târziu la sfârșitul următoarei zile lucrătoare, după ce a constatat sau a fost notificat cu privire la operațiune, cu excepția cazului în care prestatorul de servicii de plată al plătitorului are motive rezonabile să suspecteze că a fost comisă o fraudă și comunică aceste motive, în scris, autorității naționale relevante. După caz, prestatorul de

servicii de plată al plătitorului readuce contul de plăți debitat la starea în care s-ar fi aflat dacă operațiunea de plată neautorizată nu ar fi avut loc. Acesta se asigură, de asemenea, că data valutei creditării pentru contul de plăți al plătitorului nu este ulterioară datei la care suma a fost debitată.

(2) În cazul în care operațiunea de plată este inițiată prin intermediul unui prestator de servicii de inițiere a plății, prestatorul de servicii de plată care oferă servicii de administrare cont rambursează imediat sau, în orice caz, cel târziu la sfârșitul următoarei zile lucrătoare valoarea operațiunii de plată neautorizate și, după caz, readuce contul de plăți debitat la situația în care s-ar fi aflat dacă operațiunea de plată neautorizată nu ar fi avut loc.

Dacă prestatorul de servicii de inițiere a plății este răspunzător pentru operațiunea de plată neautorizată, acesta despăgubește imediat prestatorul de servicii de plată care oferă servicii de administrare cont, la cererea acestuia, pentru pierderile suferite sau sumele plătite în urma rambursării acordate plătitorului, inclusiv contravaloarea operațiunii de plată neautorizate. În conformitate cu articolul 72 alineatul (1), prestatorului de servicii de inițiere a plății îi revine sarcina de a face dovada că, în limitele competenței sale, operațiunea de plată a fost autenticată, înregistrată corect și nu a fost afectată de o defecțiune tehnică sau de alte deficiențe legate de serviciile de plată de care este responsabil.

(3) Se poate stabili o compensație financiară suplimentară în conformitate cu legislația aplicabilă contractului încheiat între plătitor și prestatorul de servicii de plată sau contractului încheiat între plătitor și prestatorul de servicii de inițiere a plății, după caz.”

25 Articolul 74 din această directivă, intitulat „Răspunderea plătitorului pentru operațiunile de plată neautorizate”, prevede la alineatele (1) și (3):

„(1) Prin derogare de la articolul 73, plătitorul poate fi obligat, până la un quantum de cel mult 50 [de euro], să suporte pierderile legate de orice operațiune de plată neautorizată care rezultă din utilizarea unui instrument de plată pierdut sau furat sau din deturnarea unui instrument de plată.

Primul paragraf nu se aplică dacă:

- (a) pierderea, furtul sau deturnarea unui instrument de plată nu a putut fi detectată de către plătitor înaintea efectuării unei plăți, cu excepția cazului în care plătitorul a acționat fraudulos, sau
- (b) pierderea a fost cauzată de o acțiune sau de lipsa unei acțiuni din partea unui angajat, agent sau sucursală a unui prestator de servicii de plată sau unei entități căreia i-au fost externalizate activități.

Plătitorul suportă toate pierderile legate de orice operațiune de plată neautorizată dacă au fost cauzate de plătitor acționând fraudulos sau nerespectând, intenționat sau din neglijență gravă, una sau mai multe dintre obligațiile prevăzute la articolul 69. În astfel de cazuri, suma maximă menționată la primul paragraf nu se aplică.

În cazurile în care plătitorul nu a acționat în mod fraudulos și nici nu și-a neglijat intenționat obligațiile stabilite la articolul 69, statele membre pot reduce răspunderea menționată la prezentul alineat, ținând seama îndeosebi de natura elementelor de securitate personalizate și de situațiile specifice în care acesta a fost pierdut, furat sau deturnat.

[...]

(3) După notificarea realizată în conformitate cu articolul 69 alineatul (1) litera (b), plătitorul nu suportă nicio consecință financiară care rezultă din utilizarea unui instrument de plată pierdut, furat sau deturnat, exceptând cazul în care plătitorul a acționat în mod fraudulos.

În cazul în care prestatorul de servicii de plată nu pune la dispoziție mijloacele adecvate care să permită notificarea în orice moment a unui instrument de plată pierdut, furat sau deturnat, astfel cum se prevede la articolul 70 alineatul (1) litera (c), plătitorul nu este răspunzător pentru consecințele financiare care rezultă din utilizarea unui astfel de instrument de plată, exceptând cazul în care plătitorul a acționat în mod fraudulos.”

- 26 Figurând în titlul VI din Directiva 2015/2366, referitor la „Dispoziții finale”, articolul 107 din aceasta, intitulat „Armonizarea deplină”, prevede:

„(1) Fără a aduce atingere articolului 2, articolului 8 alineatul (3), articolului 32, articolului 38 alineatul (2), articolului 42 alineatul (2), articolului 55 alineatul (6), articolului 57 alineatul (3), articolului 58 alineatul (3), articolului 61 alineatele (2) și (3), articolului 62 alineatul (5), articolului 63 alineatele (2) și (3), articolului 74 alineatul (1) al patrulea paragraf și articolului 86, în măsura în care prezenta directivă conține dispoziții armonizate, statele membre nu mențin și nici nu introduc alte dispoziții decât cele prevăzute în prezenta directivă.

[...]

(3) Statele membre se asigură că prestatorii de servicii de plată nu derogă, în detrimentul utilizatorilor serviciilor de plată, de la dispozițiile normelor de drept intern de transpunere a prezentei directive sau care corespund acestora, cu excepția cazului în care o astfel de derogare este prevăzută în mod expres în prezenta directivă.

Cu toate acestea, prestatorii de servicii de plată pot decide să acorde condiții mai favorabile utilizatorilor serviciilor de plată.”

Regulamentul delegat (UE) 2018/389

- 27 Potrivit considerentelor (9) și (11) ale Regulamentului delegat (UE) 2018/389 al Comisiei din 27 noiembrie 2017 de completare a Directivei (UE) 2015/2366 a Parlamentului European și a Consiliului cu privire la standardele tehnice de reglementare pentru autentificarea strictă a clienților și standardele deschise, comune și sigure de comunicare (JO 2018, L 69, p. 23):

„(9) În conformitate cu Directiva (UE) 2015/2366, derogările de la principiul autentificării stricte a clienților au fost definite în funcție de nivelul de risc, valoarea, recurența și canalul de plată utilizat pentru executarea operațiunii de plată.

[...]

(11) Derogările pentru plățile *contactless* cu valoare scăzută, efectuate la punctele de vânzare, care iau în considerare și un număr maxim de operațiuni consecutive sau o anumită valoare maximă fixă a operațiunilor consecutive fără aplicarea autentificării stricte a clienților, permit dezvoltarea unor servicii de plată ușor de utilizat și cu un nivel scăzut de risc și, prin urmare, ar trebui prevăzute.
[...]

- 28 Articolul 1 din Regulamentul delegat 2018/389, intitulat „Obiect”, prevede:

„Prezentul regulament stabilește cerințele care trebuie respectate de prestatorii de servicii de plată în scopul punerii în aplicare a măsurilor de securitate care le permit următoarele:

(a) să aplice procedura de autentificare strictă a clienților, în conformitate cu articolul 97 din Directiva (UE) 2015/2366;

(b) să fie exceptați de la aplicarea cerințelor de securitate privind autentificarea strictă a clienților, sub rezerva unor condiții specifice și limitate în funcție de nivelul de risc, valoarea și frecvența operațiunii de plată și de canalul de plată utilizat pentru executarea acesteia;

[...]”

29 Articolul 2 din acest regulament delegat, intitulat „Cerințe generale de autentificare”, prevede la alineatul (1) primul paragraf:

„Prestatorii de servicii de plată instituie mecanisme de monitorizare a operațiunilor care să le permită să identifice operațiunile de plată neautorizate sau frauduloase în scopul punerii în aplicare a măsurilor de securitate menționate la articolul 1 literele (a) și (b).”

30 Articolul 11 din regulamentul delegat menționat, intitulat „Plățile *contactless* efectuate la punctul de vânzare”, are următorul cuprins:

„Prestatorii de servicii de plată au dreptul să nu aplice autentificarea strictă a clienților, sub rezerva respectării cerințelor prevăzute la articolul 2, în cazul în care plătitorul inițiază o operațiune electronică de plată *contactless*, cu condiția ca următoarele condiții să fie îndeplinite:

- (a) valoarea individuală a operațiunii electronice de plată *contactless* nu depășește 50 [de euro] și
- (b) valoarea cumulată a operațiunilor electronice de plată *contactless* anterioare inițiate de la data ultimei aplicări a autentificării stricte a clienților prin intermediul unui instrument de plată cu o funcționalitate *contactless* nu depășește 150 [de euro] sau
- (c) numărul operațiunilor electronice de plată *contactless* consecutive inițiate de la data ultimei aplicări a autentificării stricte a clienților prin intermediul unui instrument de plată cu o funcționalitate *contactless* nu este mai mare de cinci.”

Litigiul principal și întrebările preliminare

31 VKI este o asociație cu sediul în Austria, care, conform legislației austriece, are calitate procesuală activă pentru a proteja interesele consumatorilor.

32 DenizBank este o instituție bancară care își desfășoară activitatea pe teritoriul austriac. În cadrul relațiilor cu clienții săi, această societate utilizează condiții generale, printre altele, în ceea ce privește utilizarea cardurilor bancare dotate cu funcția NFC. Funcția menționată, care se activează în mod automat la prima utilizare a cardului de către client, permite plăți cu valoare scăzută, de până la 25 de euro pe unitate, fără inserarea cardului într-un terminal de plată și fără introducerea unui număr personal de identificare (denumit în continuare „codul PIN”), la casele dotate cu echipamentul adaptat. În schimb, plățile cu valoare ridicată sunt supuse unei autentificări prin cod PIN.

33 Conținutul clauzelor acestor condiții generale care sunt relevante în prezenta cauză poate fi rezumat după cum urmează:

- clauza 14 prevede în special că modificările condițiilor generale referitoare la cardurile de debit sunt propuse clientului cel târziu cu două luni înainte de data prevăzută pentru intrarea lor în vigoare și că, în lipsa unei opoziții exprese din partea sa, exprimate înaintea acestei date, se consideră că clientul a acceptat aceste modificări, cu posibilitatea unei libere rezilieri oferite clientului care are calitatea de consumator, aspect cu privire la care trebuie să fie informat în propunerea de modificare pe care i-o adresează DenizBank;

- clauza 15 prevede că DenizBank nu este obligată să demonstreze că plățile cu valoare scăzută efectuate fără introducerea codului personal, deci prin intermediul funcției NFC, au fost autorizate și nici că aceste operațiuni nu au fost afectate de o defecțiune tehnică sau de altă deficiență;
 - clauza 16 înlătură răspunderea DenizBank și orice obligație de rambursare, în cazul în care astfel de operațiuni de plată nu au fost autorizate de titularul cardului;
 - clauza 17 prevede că deținătorul contului bancar suportă riscul oricărei utilizări abuzive a cardului său pentru plăți de acest tip;
 - clauza 18 menționează că, în cazul dispariției cardului bancar, de exemplu din cauza unei pierderi sau a unui furt, blocarea cardului pentru plățile cu valoare scăzută este imposibilă din punct de vedere tehnic și că, chiar în urma unei blocări, astfel de plăți pot fi în continuare efectuate, în limita a 75 de euro în total, fără ca acestea să fie rambursabile de DenizBank;
 - clauza 19 prevede că dispozițiile referitoare la serviciile privind cardurile sunt, în principiu, aplicabile și plăților cu valoare scăzută.
- 34 Prin înscrisul din 9 august 2016, VKI a introdus o acțiune în încetare la Handelsgericht Wien (Tribunalul Comercial din Viena, Austria) pentru a i se interzice DenizBank să utilizeze cele șase clauze menționate mai sus, din cauza nulității acestora. În apărare, DenizBank a susținut că clauza 14 era legală și că era necesar să se aprecieze în mod distinct diversele funcții de plată ale cardurilor dotate cu funcția NFC.
- 35 Prin hotărârea din 28 aprilie 2017, instanța de prim grad de jurisdicție a admis cererea VKI. Aceasta a statuat că clauza 14 aducea prejudicii grave și că funcția NFC nu intra sub incidența dispozițiilor derogatorii prevăzute pentru instrumentele de plată cu valoare scăzută, întrucât cardul putea fi utilizat și pentru alte tipuri de plăți, iar funcția NFC nu putea fi considerată, în sine, un instrument de plată.
- 36 Prin hotărârea din 20 noiembrie 2017, Oberlandesgericht Wien (Tribunalul Regional Superior din Viena, Austria), sesizat în apel, a confirmat în parte hotărârea pronunțată în primă instanță. Această instanță a apreciat, printre altele, că utilizarea funcției NFC nu constituia o utilizare a unui instrument de plată, ci era asimilabilă tranzacțiilor de carduri de credit efectuate prin poștă sau prin telefon. În această privință, ea a arătat că funcția NFC era activată în mod automat, spre deosebire de „moneda electronică”, și că cardul dotat cu această funcție nu era anonimizat, ci personalizat și în același timp protejat prin intermediul unui cod.
- 37 Instanța de trimitere, Oberster Gerichtshof (Curtea Supremă, Austria), a fost sesizată cu recursuri formulate de VKI și de DenizBank împotriva hotărârii pronunțate astfel în apel.
- 38 Această instanță arată, în primul rând, că a statuat în mod repetat că o modificare substanțială a condițiilor contractului-cadru realizată de prestatorul de servicii de plată nu poate face obiectul unei acceptări tacite din partea clientului, precum cea care rezultă din clauza 14 din condițiile generale în discuție în litigiul principal. Aceasta consideră că o astfel de modificare ar fi contrară articolului 52 punctul 6 litera (a) și articolului 54 alineatul (1) din Directiva 2015/2366, transpusă în termeni identici în ordinea juridică austriacă prin Zahlungsdienstegesetz 2018 (Legea privind serviciile de plată din 2018, BGBl. I, 17/2018), precum și obiectivului protecției consumatorilor prevăzut în considerentul (63) al acestei directive. Aceasta adaugă faptul că ar fi necesar, în opinia sa, ca respectiva clauză să fie supusă unui control suplimentar în temeiul Directivei 93/13. Aceasta indică faptul că jurisprudența sa menționată mai sus a fost totuși criticată de o parte a doctrinei austriece, care a arătat, printre altele, că ar trebui realizată o evaluare comparativă a intereselor întreprinderilor și a celor ale consumatorilor, care ar putea, de altfel, să profite de o modificare de această natură.

- 39 În al doilea rând, referindu-se la jurisprudența Curții, în special la punctele 33 și 35 din Hotărârea din 9 aprilie 2014, T-Mobile Austria (C-616/11, EU:C:2014:242), instanța de trimitere apreciază că declanșarea unui ordin de plată prin utilizarea funcției NFC a unui card bancar asociat unui cont bancar determinat ar putea constitui un „set de proceduri” nepersonalizat și, prin urmare, un „instrument de plată”, în sensul articolului 4 punctul 14 din această directivă.
- 40 În ipoteza în care aceasta ar fi situația, instanța de trimitere solicită să se stabilească, în al treilea rând, dacă o plată efectuată prin intermediul funcției NFC a unui astfel de card personalizat poate fi considerată o utilizare „anonimă” a unui instrument de plată, în sensul articolului 63 alineatul (1) litera (b) din Directiva 2015/2366 sau dacă această calificare nu este reținută decât dacă plata a fost efectuată prin intermediul unui card neasociat unui cont individualizat și în același timp fără niciun alt element de autentificare, precum cele definite la articolul 4 punctele 29 și 30 din directiva menționată.
- 41 În al patrulea rând, instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă un prestator de servicii de plată care dorește să beneficieze de derogarea prevăzută la articolul 63 alineatul (1) litera (a) din Directiva 2015/2366 este obligat să demonstreze că, având în vedere ultimele cunoștințe științifice disponibile, instrumentul de plată nu poate fi blocat sau că utilizarea ulterioară a acestuia nu poate fi împiedicată. Această instanță se pronunță în favoarea unui răspuns afirmativ, dintr-o perspectivă de protecție a consumatorilor și ținând seama de faptul că prestatorul menționat este responsabil pentru măsurile de securitate, potrivit considerentului (91) al Directivei 2015/2366. Aceasta precizează că, în speță, DenizBank nu a contestat afirmația VKI potrivit căreia o astfel de blocare era realizabilă din punct de vedere tehnic.
- 42 În aceste condiții, Oberster Gerichtshof (Curtea Supremă) a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare:
- „1) Articolul 52 punctul 6 litera (a) coroborat cu articolul 54 alineatul (1) din Directiva [2015/2366], potrivit căruia se consideră că utilizatorul serviciilor de plată a acceptat modificările propuse ale condițiilor contractuale dacă, înainte de data propusă a intrării lor în vigoare, utilizatorul serviciilor de plată nu îl informează pe prestatorul de servicii de plată că nu le acceptă, trebuie interpretat în sensul că un acord tacit poate fi convenit și cu un consumator, în mod absolut nelimitat, pentru toate condițiile contractuale posibile?
- 2) a) Articolul 4 punctul 14 din Directiva [2015/2366] trebuie interpretat în sensul că funcția de plată *contactless* (NFC) a unui card bancar multifuncțional personalizat cu care sunt efectuate plăți cu valoare scăzută din contul de client căruia îi este asociat reprezintă un instrument de plată?
b) În cazul unui răspuns afirmativ la a doua întrebare litera (a):

Articolul 63 alineatul (1) litera (b) din Directiva [2015/2366] – dispoziție care introduce derogări pentru instrumentele de plată cu valoare scăzută și pentru moneda electronică – trebuie interpretat în sensul că o plată *contactless* cu valoare scăzută efectuată prin intermediul funcției NFC a unui card bancar multifuncțional personalizat trebuie considerată o utilizare anonimă a instrumentului de plată în sensul derogării?
- 3) Articolul 63 alineatul (1) litera ([a]) din Directiva [2015/2366] trebuie interpretat în sensul că un prestator de servicii de plată poate invoca această derogare numai dacă se poate dovedi că, în conformitate cu stadiul obiectiv al tehnicii, instrumentul de plată nu permite blocarea acestuia sau împiedicarea utilizării sale ulterioare?”
- 43 La 26 noiembrie 2019, în aplicarea articolului 101 din Regulamentul său de procedură, Curtea a adresat instanței de trimitere o cerere de lămuriri, invitând-o să precizeze motivele pentru care trebuia să se considere că Directiva 2015/2366, la fel ca și legislația austriacă de transpunere a acesteia, era

aplicabilă *ratione temporis* litigiului principal, deși actul de sesizare a instanței a fost formulat de VKI la 9 august 2016, dată la care Directiva 2007/64 era încă în vigoare, abrogarea sa survenind la 13 ianuarie 2018.

- 44 În răspunsul său, primit de grefa Curții la 24 ianuarie 2020, instanța de trimitere a precizat că, fiind sesizată cu o acțiune care vizează obligația de a nu utiliza în viitor clauzele contractuale care fac obiectul litigiului principal, aceasta va trebui să aprecieze caracterul legal al acestor clauze nu numai în raport cu dispozițiile în vigoare la data introducerii acțiunii în justiție, ci și în raport cu dispozițiile aplicabile după abrogarea Directivei 2007/64.

Cu privire la întrebările preliminare

Cu privire la prima întrebare

- 45 Prin intermediul primei întrebări, instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă articolul 52 punctul 6 litera (a) din Directiva 2015/2366 coroborat cu articolul 54 alineatul (1) din aceasta trebuie interpretat în sensul că un prestator de servicii de plată care a încheiat un contract-cadru cu un utilizator al acestor servicii poate conveni cu acesta din urmă că se va prezuma că acesta a acceptat o modificare a contractului-cadru al acestora, în condițiile prevăzute de dispozițiile amintite, inclusiv atunci când utilizatorul are calitatea de consumator și indiferent de clauzele contractuale supuse acestei prezumții.
- 46 În temeiul articolului 52 punctul 6 litera (a) din Directiva 2015/2366, statele membre se asigură că utilizatorul serviciilor de plată este informat de faptul că, dacă s-a convenit astfel între părțile la contractul-cadru, se consideră că acesta a acceptat modificarea condițiilor contractului care este propusă de prestatorul acestor servicii conform articolului 54 alineatul (1) din directiva menționată, cu excepția cazului în care, înainte de data prevăzută pentru intrarea în vigoare a modificării vizate, acesta l-a informat pe respectivul prestator că nu o acceptă.
- 47 Este necesar să se arate că prezumția de acceptare tacită a utilizatorului serviciilor de plată, a cărei aplicare a fost convenită cu prestatorul acestor servicii, nu privește, astfel cum rezultă din aceste dispoziții, decât „modificările” condițiilor contractului-cadru, și anume schimbările care nu afectează condițiile respectivului contract-cadru într-un mod în care propunerea care emană de la prestator ar consta, în realitate, în încheierea unui nou contract. Instanței naționale sesizate cu un litigiu privind o astfel de acceptare tacită îi revine sarcina să verifice dacă această din urmă modalitate este pusă în aplicare în mod corect.
- 48 În schimb, textul articolului 52 punctul 6 litera (a) din Directiva 2015/2366 coroborat cu articolul 54 alineatul (1) din aceasta nu conține nicio precizare cu privire la calitatea de utilizator de servicii de plată, astfel cum aceasta este avută în vedere în prima întrebare. Or, atunci când calitatea de „consumator”, în sensul articolului 4 punctul 20 din această directivă, constituie un element determinant, dispozițiile acesteia o precizează în mod expres, astfel cum este cazul în special la articolul 38.
- 49 Rezultă că articolul 52 punctul 6 litera (a) din Directiva 2015/2366 se aplică atât utilizatorilor serviciilor de plată care au calitatea de consumatori, cât și utilizatorilor care nu au această calitate.
- 50 În fond, rezultă din textul respectivului articol 52 punctul 6 litera (a) coroborat cu articolul 54 alineatul (1) al doilea paragraf menționat că prima dispoziție are ca singur obiectiv să prevadă cerințe în materie de informare prealabilă, iar nu să stabilească conținutul modificărilor unui contract-cadru

care pot fi acceptate tacit, dat fiind că aceste dispoziții se limitează să recunoască posibilitatea unor astfel de modificări și să impună o transparență deplină legată de acestea, fără să definească conținutul lor.

- 51 Această analiză este susținută de o interpretare contextuală a articolului 52 punctul 6 litera (a) din Directiva 2015/2366 coroborat cu articolul 54 alineatul (1) din aceasta.
- 52 Astfel, acest articol 52, intitulat „Informații și condiții”, precum și acest articol 54, intitulat „Modificări ale condițiilor contractului-cadru”, figurează în capitolul 3 din Directiva 2015/2366, referitor la operațiunile de plată care intră sub incidența unui contract-cadru, care face parte din titlul III din aceasta, intitulat „Transparența condițiilor și cerințelor în materie de informare privind serviciile de plată”. Rezultă că articolele 52 și 54 menționate au vocația de a reglementa numai condițiile și informațiile pe care un prestator de servicii de plată este obligat să le comunice utilizatorului serviciilor sale, iar nu să definească conținutul angajamentelor reciproce pe care aceste persoane au dreptul să și le asume contractual, conținut care este reglementat de dispozițiile titlului IV din această directivă, intitulat „Drepturi și obligații privind prestarea și utilizarea serviciilor de plată”.
- 53 În plus, articolul 42 din Directiva 2015/2366, care figurează de asemenea în titlul III din aceasta și care este intitulat „Derogare de la cerințele în materie de informare pentru instrumentele de plată cu valoare redusă și pentru moneda electronică”, indică în mod clar că articolele 52 și 54 menționate privesc informațiile referitoare la serviciile de plată care trebuie să fie furnizate de prestatorul acestora, cu excepția unei derogări autorizate în mod expres.
- 54 Pe de altă parte, articolul 51 din această directivă precizează că furnizarea de către prestatorul serviciilor de plată a informațiilor și a condițiilor prevăzute la articolul 52 din aceasta trebuie să intervină, pe un suport durabil, precum și într-o formă clară și inteligibilă, cu suficient timp înainte ca utilizatorul serviciilor de plată să devină parte la un contract-cadru sau la o ofertă pentru a permite utilizatorului să aleagă în cunoștință de cauză, astfel cum reiese din considerentul (54) al directivei menționate.
- 55 Ansamblul considerațiilor care precedă nu sunt contrazise de interpretarea teleologică a articolului 52 punctul 6 litera (a) din Directiva 2015/2366 coroborat cu articolul 54 alineatul (1) din aceasta.
- 56 Desigur, astfel cum arată instanța de trimitere și VKI, considerentul (63) al acestei directive menționează că, „[p]entru a asigura un nivel ridicat de protecție a consumatorilor, statele membre ar trebui să aibă posibilitatea, în interesul consumatorului, de a menține sau de a introduce restricții sau interdicții privind modificările unilaterale ale clauzelor unui contract-cadru, de exemplu dacă nu există un motiv justificat pentru o astfel de modificare”.
- 57 Cu toate acestea, rezultă din articolul 107 din Directiva 2015/2366 că articolul 52 punctul 6 litera (a) și articolul 54 alineatul (1) din aceasta urmăresc realizarea unei armonizări totale în domeniul pe care aceste dispoziții îl reglementează, și anume, având în vedere cuprinsul acestora, în materie de informare prealabilă privind acceptarea tacită a modificărilor unui contract-cadru în cazul unui acord al părților în acest sens, și că nici statele membre, nici prestatorii unor astfel de servicii nu pot deroga de la aceasta, cu excepția cazului în care acești prestatori ar decide să acorde condiții mai favorabile utilizatorilor serviciilor lor.
- 58 Prin urmare, articolul 52 punctul 6 litera (a) coroborat cu articolul 54 alineatul (1) din Directiva 2015/2366 nu poate fi interpretat, în raport cu considerentul (63) al acesteia, în sensul că prevede restricții aferente fie la calitatea utilizatorului, fie la tipul de clauze contractuale care pot fi vizate de astfel de acorduri privind modificările acceptate în mod tacit.

- 59 În același timp, conform unei jurisprudențe constante, în cadrul procedurii de cooperare cu instanțele naționale instituite la articolul 267 TFUE, este de competența Curții să ofere instanței de trimitere un răspuns util, care să îi permită să soluționeze litigiul cu care este sesizată. Din această perspectivă, Curtea poate extrage din ansamblul elementelor furnizate de instanța de trimitere și mai ales din motivarea deciziei de trimitere normele și principiile de drept al Uniunii care necesită o interpretare, având în vedere obiectul litigiului principal, chiar dacă respectivele dispoziții nu sunt expres indicate în întrebările adresate de instanța menționată (a se vedea printre altele Hotărârea din 19 decembrie 2019, *Airbnb Ireland*, C-390/18, EU:C:2019:1112, punctul 36, precum și Hotărârea din 12 martie 2020, *Caisse d'assurance retraite et de la santé au travail d'Alsace-Moselle*, C-769/18, EU:C:2020:203, punctele 39 și 40).
- 60 În speță, în motivarea deciziei sale, instanța de trimitere a stabilit în mod întemeiat o legătură între clauza 14 din condițiile generale care face obiectul procedurii principale, al cărei conținut este prezentat la punctul 33 din prezenta hotărâre, și dispozițiile Directivei 93/13 referitoare la clauzele abuzive cuprinse în contractele încheiate cu consumatorii. În plus, această instanță apreciază că clauza în litigiu este, în practică, susceptibilă să conducă la o modificare unilaterală a contractului-cadru prin intermediul prezumției de acceptare care este prevăzută în aceasta, din moment ce utilizatorii serviciilor de plată nu ar analiza suficient de temeinic implicațiile unor astfel de clauze.
- 61 În acest sens, este necesar să se constate că, în ceea ce privește utilizatorii serviciilor de plată care au calitatea de „consumator”, în sensul articolului 2 din Directiva 93/13, controlul caracterului abuziv al unei clauze privind acceptarea tacită a unor modificări ale unui contract-cadru precum cea în discuție în litigiul principal este reglementat de dispozițiile acestei directive.
- 62 Astfel, reiese din dispozițiile Directivei 2015/2366, în special în lumina considerentului (55) al acesteia, că alte texte de drept al Uniunii referitoare la protecția consumatorilor, precum, printre altele, Directiva 2011/83, rămân aplicabile. Pe cale de consecință, atunci când utilizatorul serviciilor de plată are calitatea de consumator, Directiva 2015/2366 este susceptibilă să se aplice împreună cu Directiva 93/13, astfel cum a fost modificată prin Directiva 2011/83, și, prin urmare, fără a afecta măsurile luate de statele membre în vederea transpunerii acesteia din urmă, care, în domeniul pe care îl reglementează, nu realizează decât o armonizare minimă și autorizează, așadar, adoptarea sau menținerea măsurilor naționale mai stricte, compatibile cu tratatul, pentru a asigura consumatorilor un nivel mai ridicat de protecție (a se vedea în acest sens Hotărârea din 2 aprilie 2020, *Condominio di Milano, via Meda*, C-329/19, EU:C:2020:263, punctul 33).
- 63 Astfel, articolul 3 alineatul (1) din Directiva 93/13 definește măsura în care o clauză care figurează într-un contract încheiat între un consumator și un profesionist poate fi declarată abuzivă. Alineatul (3) al acestui articol 3 face trimitere la anexa la directiva menționată, care conține o listă orientativă a unor astfel de clauze, printre care figurează, la punctul 1 litera (j) din această anexă, „clauzele care au ca obiect sau ca efect [...] autorizarea vânzătorului sau furnizorului [a se citi «profesionistului»] să modifice unilateral clauzele contractului, fără a avea un motiv întemeiat care să fie precizat în contract”. Pe de altă parte, articolul 6 alineatul (1) din Directiva 93/13 prevede că o clauză abuzivă, în sensul acestei directive, nu creează obligații pentru consumator, în conformitate cu legislația internă. Articolul 8 din directiva menționată precizează că statele membre pot adopta sau menține dispoziții mai stricte decât cele menționate de aceasta din urmă, în domeniul pe care aceasta îl reglementează, cu condiția ca acestea să fie compatibile cu tratatul.
- 64 Prin urmare, instanței de trimitere îi revine sarcina de a examina dacă clauza 14 din condițiile generale care privește modificarea tacită a contractului-cadru încheiat cu consumatori, care este în discuție în litigiul principal, are sau nu un caracter abuziv și, dacă este cazul, de a deduce consecințele unei nelegalități a acestei clauze în raport cu dispozițiile Directivei 93/13, iar nu în raport cu articolul 52 punctul 6 litera (a) din Directiva 2015/2366 coroborat cu articolul 54 alineatul (1) din aceasta.

- 65 În această privință, trebuie amintit că, în ceea ce privește clauzele standard care permit o adaptare unilaterală a contractelor, Curtea a statuat că acestea trebuie să respecte cerințele de bună-credință, de echilibru și de transparență impuse prin Directiva 93/13 (a se vedea în acest sens Hotărârea din 21 martie 2013, RWE Vertrieb, C-92/11, EU:C:2013:180, punctul 47).
- 66 Prin urmare, este necesar să se răspundă la prima întrebare că articolul 52 punctul 6 litera (a) din Directiva 2015/2366 coroborat cu articolul 54 alineatul (1) din aceasta trebuie interpretat în sensul că reglementează informațiile și condițiile pe care trebuie să le furnizeze un prestator de servicii de plată care dorește să convină, cu utilizatorul serviciilor sale, asupra unei prezumții de acceptare privind modificarea, în conformitate cu modalitățile prevăzute de aceste dispoziții, a contractului-cadru pe care l-au încheiat, însă nu stabilește restricții în ceea ce privește calitatea utilizatorului sau tipul de clauze contractuale care pot face obiectul unui astfel de acord, fără a aduce totuși atingere, atunci când utilizatorul are calitatea de consumator, unui posibil control al caracterului abuziv al acestor clauze în raport cu dispozițiile Directivei 93/13.

Cu privire la a doua întrebare litera a)

- 67 Prin intermediul celei de a doua întrebări litera a), instanța de trimitere solicită să se stabilească dacă articolul 4 punctul 14 din Directiva 2015/2366 trebuie interpretat în sensul că funcția NFC cu care este dotat un card bancar multifuncțional personalizat și care permite efectuarea unor plăți cu valoare scăzută din contul bancar asociat acestui card reprezintă un „instrument de plată”, astfel cum este definit de această dispoziție.
- 68 Articolul 4 punctul 14 din Directiva 2015/2366 definește noțiunea de „instrument de plată”, în sensul aplicării acestei directive, ca fiind „un dispozitiv (dispozitive) personalizat(e) și/sau orice set de proceduri convenite între utilizatorul serviciilor de plată și prestatorul de servicii de plată și folosit pentru a iniția un ordin de plată”.
- 69 Formulată în termeni echivalenți, articolul 4 punctul 23 din Directiva 2007/64 definea noțiunea de „instrument de plată”, în sensul aplicării acestei directive, ca fiind „orice dispozitiv (dispozitive) personalizat(e) și/sau orice serie de proceduri convenite între utilizatorul serviciilor de plată și prestatorul de servicii de plată și folosit de utilizatorul serviciilor de plată pentru a iniția un ordin de plată”.
- 70 În această privință, trebuie arătat că, la punctul 31 din Hotărârea din 9 aprilie 2014, T-Mobile Austria (C-616/11, EU:C:2014:242), privind interpretarea articolului 4 punctul 23 din Directiva 2007/64, Curtea a arătat, mai întâi, că exista o oarecare divergență între diferitele versiuni lingvistice ale acestei dispoziții, în ceea ce privește utilizarea epitetului „personalizat” în legătură cu sintagma „orice dispozitiv” și/sau cu sintagma „serie de proceduri”, potrivit versiunilor menționate. În continuare, aceasta a amintit, la punctul 32 din această hotărâre, jurisprudența constantă potrivit căreia, pe de o parte, dispozițiile dreptului Uniunii trebuie să fie interpretate și aplicate în mod uniform, în lumina versiunilor redactate în toate limbile Uniunii Europene, și, pe de altă parte, în caz de neconcordanță între diferitele versiuni lingvistice ale unui text din dreptul Uniunii, dispoziția în cauză trebuie să fie interpretată în raport cu economia generală și cu finalitatea reglementării din care face parte. În sfârșit, la punctul 33 din hotărârea menționată, Curtea a considerat că, pentru a fi calificat drept „personalizat”, în sensul acestei dispoziții, un instrument de plată trebuie să permită prestatorului de servicii de plată să verifice dacă ordinul de plată a fost inițiat de un utilizator abilitat să facă acest lucru.
- 71 Curtea a apreciat astfel, la punctele 34 și 35 din aceeași hotărâre, că din existența unor instrumente de plată nepersonalizate, precum cele vizate în mod expres la articolul 53 din această directivă, devenit articolul 63 din Directiva 2015/2366, reieșea în mod necesar că noțiunea de „instrument de plată”,

definită la respectivul articol 4 punctul 23, poate acoperi o serie de proceduri nepersonalizate, convenită între utilizator și prestatorul de servicii de plată, și la care utilizatorul a recurs pentru a iniția un ordin de plată.

- 72 La a doua întrebare litera a) adresată de instanța de trimitere în prezenta cauză, trebuie să se răspundă în lumina acestei definiții a noțiunii de „instrument de plată” în sensul articolului 4 punctul 23 din Directiva 2007/64, devenit articolul 4 punctul 14 din Directiva 2015/2366.
- 73 În speță, această instanță apreciază în mod întemeiat că reiese din jurisprudența citată la punctele 70 și 71 din prezenta hotărâre că nu constituie un „dispozitiv personalizat”, în sensul primei ipoteze vizate la articolul 4 punctul 14 din Directiva 2015/2366, funcția NFC a unui card bancar multifuncțional asociat unui cont bancar individual, precum cea în discuție în litigiul principal, din moment ce utilizarea funcției menționate, în sine, nu permite prestatorului serviciilor de plată să verifice că ordinul de plată a fost inițiat de un utilizator abilitat în acest scop, spre deosebire de celelalte funcții ale acestui card care impun folosirea unor elemente de securitate personalizate, precum un cod PIN sau o semnătură.
- 74 Prin urmare, instanța de trimitere solicită să se stabilească dacă utilizarea funcției NFC este susceptibilă să constituie, în sine, un „set de proceduri” nepersonalizate, în sensul celei de a doua ipoteze vizate la articolul 4 punctul 14 din Directiva 2015/2366, și, prin urmare, un „instrument de plată”, în sensul aplicării acestei directive.
- 75 După cum arată domnul avocat general la punctele 37-40 din concluziile sale, utilizarea funcției NFC a unui card bancar asociat unui cont bancar individual reprezintă un set de proceduri nepersonalizate care trebuie să fi fost convenit între utilizator și prestatorul de servicii de plată și care este utilizat pentru a iniția un ordin de plată, astfel încât această funcție constituie un „instrument de plată”, în sensul articolului 4 punctul 14 a doua ipoteză din Directiva 2015/2366.
- 76 Astfel, reiese din dosarul prezentat Curții că funcția NFC, după activarea sa de către titularul contului bancar asociat unui astfel de card, poate, în temeiul contractului încheiat între prestatorul serviciilor de plată și acest utilizator, să fie utilizată de orice persoană care se află în posesia cardului pentru a face plăți cu valoare scăzută înscrise în debitul acestui cont, în limita plafonului autorizat prin contractul menționat, fără să fie necesar să utilizeze elemente de securitate personalizate, care ar fi proprii titularului contului vizat, în scopul unei „autentificări” sau chiar al unei „autentificări stricte” a ordinului de plată, în sensul articolului 4 punctele 29-31 din această directivă.
- 77 Este necesar să se precizeze că, având în vedere particularitățile sale, funcția NFC este dissociabilă din punct de vedere juridic de celelalte funcții cu care este dotat cardul bancar care îi servește drept suport, care necesită utilizarea unor elemente de securitate personalizate, în special pentru plățile cu valori superioare plafonului stabilit pentru utilizarea funcției NFC. Prin urmare, aceasta din urmă, privită individual, poate fi calificată drept instrument de plată, în sensul articolului 4 punctul 14 din Directiva 2015/2366 și poate face parte din domeniul de aplicare material al acesteia.
- 78 O astfel de interpretare este de natură să contribuie la realizarea obiectivelor urmărite de Directiva 2015/2366, deoarece faptul că funcția NFC este astfel supusă în mod direct cerințelor stabilite de aceasta favorizează nu numai dezvoltarea acestei noi modalități de plată în cadrul unei concurențe echitabile între prestatorii de servicii de plată, ci și protecția utilizatorilor acestor servicii, în special a celor care au calitatea de consumatori, conform orientărilor prezentate în preambulul la această directivă și în special în considerentul (6) al acesteia.
- 79 În consecință, este necesar să se răspundă la a doua întrebare litera a) că articolul 4 punctul 14 din Directiva 2015/2366 trebuie interpretat în sensul că funcția NFC cu care este dotat un card bancar multifuncțional personalizat și care permite efectuarea unor plăți cu valoare scăzută din contul bancar asociat acestui card constituie un „instrument de plată”, astfel cum este definit de această dispoziție.

Cu privire la a doua întrebare litera b)

- 80 Prin intermediul celei de a doua întrebări litera b), instanța de trimitere solicită să se stabilească dacă articolul 63 alineatul (1) litera (b) din Directiva 2015/2366 trebuie interpretat în sensul că plata *contactless* cu valoare scăzută prin intermediul funcției NFC a unui card bancar multifuncțional personalizat constituie o utilizare „anonimă” a instrumentului de plată vizat, în sensul acestei dispoziții derogatorii.
- 81 În temeiul articolului 63 alineatul (1) litera (b) din Directiva 2015/2366, în ceea ce privește instrumentele de plată cu valoare scăzută, precum cele definite în teza introductivă a alineatului menționat, un prestator de servicii de plată poate conveni cu utilizatorul serviciilor sale să deroge de la dispozițiile enumerate la acea literă (b), în cazul în care „instrumentul de plată este utilizat anonim” sau în cazul în care, „din alte motive care țin de instrumentul de plată, prestatorul de servicii de plată nu se află în poziția de a dovedi că o anumită operațiune de plată a fost autorizată”.
- 82 Curtea a arătat că reieșea din articolul 53 alineatul (1) litera (b) din Directiva 2007/64, devenit articolul 63 alineatul (1) litera (b) din Directiva 2015/2366, că anumite instrumente de plată sunt utilizate anonim, caz în care prestatorii de servicii de plată nu sunt obligați să dovedească autentificarea operațiunii avute în vedere în ipoteza menționată la articolul 59 din această primă directivă, devenit articolul 72 din această a doua directivă (Hotărârea din 9 aprilie 2014, T-Mobile Austria, C-616/11, EU:C:2014:242, punctul 34).
- 83 Mai precis, articolul 63 alineatul (1) litera (b) din Directiva 2015/2366 permite prestatorului de servicii de plată și utilizatorului serviciilor sale să deroge, pe cale convențională, în primul rând, de la articolul 72 din această directivă, care impune prestatorului să demonstreze autentificarea și efectuarea operațiunilor de plată, în al doilea rând, de la articolul 73 din aceasta, care stabilește principiul răspunderii prestatorului în cazul operațiunilor de plată neautorizate, și, în al treilea rând, de la articolul 74 alineatele (1) și (3) din directiva menționată, care derogă parțial de la principiul menționat, prevăzând măsura în care plătitorul poate fi obligat să suporte, până la un quantum de cel mult 50 de euro, pierderile legate de astfel de operațiuni, cu excepția pierderilor intervenite după notificarea prestatorului cu privire la pierderea, furtul sau deturnarea instrumentului de plată.
- 84 Trebuie subliniat că, în virtutea caracterului său derogatoriu, articolul 63 alineatul (1) litera (b) din această directivă trebuie să facă obiectul unei interpretări stricte.
- 85 Astfel cum au indicat instanța de trimitere și Comisia, rezultă din textul articolului 63 alineatul (1) litera (b) menționat coroborat cu dispozițiile pe care acesta le menționează că cele două ipoteze în care se poate recurge la derogarea pe care o prevede au drept caracteristică comună incapacitatea obiectivă a prestatorului serviciilor de plată să stabilească faptul că o operațiune de plată a fost autorizată în mod corespunzător, fie din cauza utilizării „anonime” a instrumentului de plată vizat, fie pentru „alte motive care țin de [acesta din urmă]”.
- 86 În speță, în ceea ce privește aspectul dacă o plată efectuată prin intermediul funcției NFC a unui card bancar multifuncțional personalizat poate fi calificată drept o utilizare „anonimă”, în sensul articolului 63 alineatul (1) litera (b) din Directiva 2015/2366, este necesar să se țină seama de împrejurările care urmează.
- 87 Pe de o parte, cardul avut în vedere este „personalizat”, din moment ce este asociat unui cont bancar al unui client determinat, și anume „plătitorul”, astfel cum este definit la articolul 4 punctul 8 din această directivă, iar acest cont este debitat după o plată efectuată prin intermediul funcției NFC. Pe de altă parte, o astfel de plată, care se limitează la valori scăzute, necesită numai posesia acestui card, odată ce funcția menționată a fost activată de client, iar nu o autentificare prin utilizarea unor elemente de securitate personale, precum un cod PIN sau o semnătură. Rezultă din această din urmă împrejurare

că orice persoană care are acces la cardul menționat poate efectua o astfel de plată, în limita unui plafon autorizat, inclusiv fără consimțământul titularului contului, în cazul pierderii, furtului sau deturnării cardului.

- 88 În acest context, este necesar să se efectueze o distincție între identificarea titularului contului debitat, care decurge în mod direct din personalizarea cardului vizat, și autorizarea plății dată eventual de acest titular, care nu poate fi atestată prin simpla utilizare a cardului în cazul în care plata avută în vedere este efectuată prin intermediul funcției NFC. Astfel, acordul titularului cu privire la o asemenea plată nu poate fi dedus din simpla posesie fizică a cadrului dotat cu această funcție.
- 89 Prin urmare, utilizarea funcției NFC în vederea efectuării unor plăți cu valoare scăzută constituie o utilizare „anonimă”, în sensul articolului 63 alineatul (1) litera (b) din această directivă, deși cardul care este dotat cu funcția respectivă este asociat contului bancar al unui client determinat. Astfel, într-o asemenea situație, prestatorul serviciilor de plată se află în incapacitatea obiectivă de a identifica persoana care a plătit prin această modalitate și, prin urmare, de a verifica sau chiar de a dovedi că operațiunea a fost autorizată în mod corespunzător de titularul contului.
- 90 Astfel cum a arătat DenizBank, această interpretare este susținută de obiectivele Directivei 2015/2366, care constau în „a permite dezvoltarea unor mijloace de plată ușor de utilizat și accesibile pentru plățile cu risc scăzut, cum ar fi plățile *wireless* cu valoare scăzută efectuate la punctul de vânzare”, astfel cum menționează considerentul (96) al acesteia, și în „a permite noi mijloace de plată pentru a face accesibilă o piață mai mare și asigurând un nivel ridicat de protecție a consumatorilor care utilizează aceste servicii de plată”, astfel cum menționează considerentul (6) al acestei directive. În același mod, considerentul (81) al acesteia din urmă indică faptul că „[i]nstrumentele de plată cu valoare scăzută ar trebui să fie o alternativă ieftină și ușor de utilizat în cazul bunurilor și serviciilor cu preț scăzut și nu ar trebui să fie supuse unor exigențe excesive”, precizând în același timp că „utilizatorii serviciilor de plată ar trebui să beneficieze de o protecție adecvată”. Astfel, este nu numai în interesul prestatorului de servicii de plată, ci și în interesul clientului său să dispună, în măsura în care acesta din urmă dorește și rămâne suficient de protejat, de mijloace de plată inovatoare, rapide și ușor de utilizat, precum funcția NFC.
- 91 În plus, această interpretare a articolului 63 alineatul (1) litera (b) din Directiva 2015/2366 este conformă cu economia generală a directivei menționate, în măsura în care, având în vedere normele stabilite de aceasta, trebuie să se considere că un client care a ales să beneficieze de un instrument de plată simplificat și care nu necesită identificare pentru plățile cu valoare scăzută, precum funcția NFC, a acceptat să fie expus eventual efectelor limitărilor convenționale ale răspunderii prestatorului care sunt permise în temeiul acestei dispoziții.
- 92 Astfel, prin limitarea, după cum reiese din teza introductivă a alineatului (1) menționat, a valorii pierderilor financiare pe care un client trebuie să și le asume în mod potențial, legiuitorul Uniunii permite să se asigure, în conformitate cu articolele din această directivă coroborate cu considerentele citate la punctul 90 din prezenta hotărâre, un echilibru între avantajele și riscurile determinate de un astfel de instrument, în special pentru clienții care au calitatea de consumatori.
- 93 În consecință, este necesar să se răspundă la a doua întrebare litera b) că articolul 63 alineatul (1) litera (b) din Directiva 2015/2366 trebuie interpretat în sensul că plata *contactless* cu o valoare scăzută prin intermediul funcției NFC a unui card bancar multifuncțional personalizat constituie o utilizare „anonimă” a instrumentului de plată avută în vedere, în sensul acestei dispoziții derogatorii.

Cu privire la a treia întrebare

- 94 Prin intermediul celei de a treia întrebări, instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă articolul 63 alineatul (1) litera (a) din Directiva 2015/2366 trebuie interpretat în sensul că un prestator de servicii de plată care intenționează să se prevaleze de derogarea prevăzută de această dispoziție poate să se limiteze să afirme că îi este imposibil să blocheze instrumentul de plată vizat sau să împiedice utilizarea ulterioară a acestuia, deși, având în vedere stadiul obiectiv al cunoștințelor tehnice disponibile, o astfel de imposibilitate nu poate fi stabilită.
- 95 În temeiul articolului 63 alineatul (1) litera (a) din Directiva 2015/2366, în ceea ce privește instrumentele de plată cu valoare scăzută, precum cele definite în teza introductivă a alineatului menționat, un prestator de servicii de plată poate conveni cu utilizatorul serviciilor sale să fie scutiți de anumite obligații reciproce, și anume cele care rezultă din dispozițiile enumerate la această literă (a), „în cazul în care instrumentul de plată” care face obiectul contractului-cadru pe care aceștia l-au încheiat „nu permite blocarea sau împiedicarea unei utilizări ulterioare a [acestui instrument]”.
- 96 Reiese în mod clar din cuprinsul acestui articol 63 alineatul (1) litera (a) că punerea în aplicare a regimului derogatoriu prevăzut de această dispoziție este condiționată de constatarea imposibilității inerente instrumentului de plată în discuție de a-l bloca pe acesta din urmă sau de a împiedicarea utilizarea lui ulterioară.
- 97 În același mod, articolul 53 alineatul (1) litera (a) din Directiva 2007/64, căruia îi corespunde articolul 63 alineatul (1) litera (a) din Directiva 2015/2366, prevedea că derogarea pe care acesta o institua se aplica în ipoteza concretă în care „instrumentul de plată nu permite[a] blocarea sau împiedicarea unei utilizări ulterioare a acestuia”.
- 98 Prin urmare, un prestator de servicii de plată care dorește să utilizeze posibilitatea oferită la articolul 63 alineatul (1) litera (a) din Directiva 2015/2366 nu poate, pentru a se sustrage de la propriile obligații, să se limiteze să menționeze, în contractul-cadru referitor la instrumentul de plată respectiv, că se află în incapacitatea de a bloca acest instrument sau de a împiedica utilizarea ulterioară a acestuia. Acest prestator trebuie să stabilească, sarcina probei revenindu-i lui în caz de litigiu, că instrumentul menționat nu permite sub nicio formă, pentru motive tehnice, să se efectueze blocarea sa sau să se împiedice utilizarea ulterioară a acestuia. Dacă instanța sesizată apreciază că era posibil din punct de vedere material să se efectueze o astfel de blocare sau să se împiedice o astfel de utilizare, ținând seama de stadiul obiectiv al cunoștințelor tehnice disponibile, însă prestatorul nu a recurs la aceste cunoștințe, nu se poate face aplicarea articolului 63 alineatul (1) litera (a) menționat în favoarea acestuia din urmă.
- 99 Această interpretare a textului articolului 63 alineatul (1) litera (a) din Directiva 2015/2366 este confirmată atât de o interpretare sistematică, cât și de o interpretare teleologică a dispoziției menționate.
- 100 În ceea ce privește economia generală a Directivei 2015/2366, trebuie amintit că articolul 63 alineatul (1) litera (a) din aceasta din urmă permite prestatorului de servicii de plată și utilizatorului serviciilor sale să deroge, pe cale convențională, de la aplicarea obligațiilor care rezultă, în primul rând, din articolul 69 alineatul (1) litera (b) din această directivă, care constrânge utilizatorul să informeze fără întârziere prestatorul cu privire la pierderea, furtul sau deturnarea ori orice altă utilizare neautorizată a instrumentului de plată vizat, în al doilea rând, din articolul 70 alineatul (1) literele (c) și (d) din aceasta, care impune prestatorului să pună la dispoziția utilizatorului modalități de a efectua în mod gratuit această notificare sau de a solicita deblocarea instrumentului respectiv, precum și, în al treilea rând, din articolul 74 alineatul (3) din directiva menționată, care scutește plătitorul de consecințele financiare ale utilizării instrumentului pierdut, furat sau deturnat survenite după notificarea astfel prevăzută, exceptând cazul în care plătitorul a acționat în mod fraudulos.

- 101 Din moment ce instituie o excepție de la normele care decurg din celelalte dispoziții menționate la punctul precedent, articolul 63 alineatul (1) litera (a) din Directiva 2015/2366 trebuie să facă obiectul unei interpretări stricte, astfel încât condițiile de aplicare a acestei din urmă dispoziții nu pot fi concepute într-un mod care să conducă la eliminarea sarcinii probei care trebuie să revină persoanei care invocă excepția menționată și, prin urmare, care să scutească această persoană de consecințele prejudiciabile care pot decurge din aplicarea normelor menționate.
- 102 În ceea ce privește obiectivele Directivei 2015/2366, reiese, printre altele, din considerentele (6), (53) și (63) ale acesteia că ea urmărește să protejeze utilizatorii serviciilor de plată și, în special, să ofere un grad ridicat de protecție celor care au calitatea de consumatori (a se vedea, în ceea ce privește Directiva 2007/64, Hotărârea din 25 ianuarie 2017, BAWAG, C-375/15, EU:C:2017:38, punctul 45, și Hotărârea din 2 aprilie 2020, PrivatBank, C-480/18, EU:C:2020:274, punctul 66).
- 103 În plus, potrivit considerentului (91) al Directivei 2015/2366, prestatorii unor astfel de servicii sunt responsabili de măsurile de securitate, care trebuie să fie proporționale cu riscurile asociate acestor servicii, și sunt obligați în special să stabilească un cadru de atenuare a riscurilor și să dispună de proceduri eficiente de gestionare a incidentelor, conform articolului 95 din această directivă. Deși considerentul (96) al directivei menționate pare să tempereze într-o anumită măsură aceste obligații în ceea ce privește „plățile *wireless* cu valoare scăzută efectuate la punctul de vânzare”, acesta nu repune totuși în discuție principiul răspunderii prestatorilor de servicii de plată în materie de securitate, enunțând că „derogările de la aplicarea cerințelor de securitate ar trebui specificate în standardele tehnice de reglementare”, după cum prevede articolul 98 din aceeași directivă. Astfel, articolele 2 și 11 din Regulamentul delegat 2018/389 coroborate cu considerentele (9) și (11) ale acesteia stabilesc în ce măsură prestatorii menționați pot deroga de la regula de autentificare strictă pentru astfel de plăți *contactless*.
- 104 Or, astfel cum arată domnul avocat general la punctele 60 și 61 din concluziile sale, în cazul în care un prestator de servicii de plată ar putea să se exoneraze de răspundere afirmând pur și simplu că se află în imposibilitatea de a bloca instrumentul de plată sau de a împiedica utilizarea sa ulterioară, acesta ar putea atunci cu ușurință, propunând o ofertă mediocră din punct de vedere tehnic, să repercuteze asupra utilizatorului serviciilor sale riscurile legate de plățile neautorizate. Un astfel de transfer al acestor riscuri și al consecințelor prejudiciabile aferente acestora nu ar fi conform nici cu obiectivul de protecție a utilizatorilor serviciilor de plată și mai ales a consumatorilor, nici cu norma potrivit căreia prestatorii de servicii de plată își asumă răspunderea de a lua măsurile de securitate adecvate, ambele aflându-se la baza sistemului stabilit de Directiva 2015/2366.
- 105 Interpretarea astfel reținută a articolului 63 alineatul (1) litera (a) din Directiva 2015/2366 nu poate fi repusă în discuție de argumentele DenizBank potrivit cărora această analiză ar afecta dezvoltarea noilor modele comerciale în domeniul serviciilor de plată cu valoare scăzută și ar aduce atingere libertății prestatorilor de a propune un card de plată cu privire la care s-ar declara doar că nu poate fi blocat, indiferent de motiv. Astfel, aceste argumente se opun nu numai textului acestei dispoziții, dar și economiei generale a acestei directive și obiectivelor vizate de reglementarea în care se înscrie dispoziția menționată.
- 106 În consecință, este necesar să se răspundă la a treia întrebare că articolul 63 alineatul (1) litera (a) din Directiva 2015/2366 trebuie interpretat în sensul că un prestator de servicii de plată care intenționează să se prevaleze de derogarea prevăzută de această dispoziție nu poate să se limiteze să afirme că îi este imposibil să blocheze instrumentul de plată vizat sau să împiedice utilizarea ulterioară a acestuia, deși, având în vedere stadiul obiectiv al cunoștințelor tehnice disponibile, o astfel de imposibilitate nu poate fi stabilită.

Cu privire la limitarea în timp a efectelor prezentei hotărâri

- 107 În observațiile sale scrise, DenizBank a solicitat Curții în esență să limiteze efectele în timp ale hotărârii sale, mai exact în cazul în care aceasta ar statua că funcția NFC a unui card bancar multifuncțional personalizat nu constituie un „instrument de plată” în sensul articolului 4 punctul 14 din Directiva 2015/2366. În susținerea respectivei cereri, aceasta a invocat efectele financiare importante pe care hotărârea le-ar putea produce și faptul că întreprinderile vizate ar fi putut să se aștepte, în mod legitim, la o altă interpretare.
- 108 În această privință, este necesar să se amintească faptul că, potrivit unei jurisprudențe constante, Curtea poate numai în mod excepțional, în aplicarea principiului general al securității juridice inerent ordinii juridice a Uniunii, să fie pusă în situația de a limita posibilitatea oricărei persoane interesate de a invoca o dispoziție pe care a interpretat-o în scopul de a contesta raporturi juridice stabilite cu bună-credință. Pentru a putea impune o astfel de limitare, este necesară întrunirea a două criterii esențiale, și anume buna-credință a mediilor interesate și riscul unor perturbări grave (a se vedea printre altele Hotărârea din 10 iulie 2019, WESTbahn Management, C-210/18, EU:C:2019:586, punctul 45, precum și Hotărârea din 3 octombrie 2019, Schuch-Ghannadan, C-274/18, EU:C:2019:828, punctul 61 și jurisprudența citată).
- 109 În plus, este necesar să se arate că cererea DenizBank nu a fost formulată decât în ipoteza în care Curtea ar da un răspuns negativ la a doua întrebare litera a), ceea ce nu este cazul. În orice caz, DenizBank nu a furnizat niciun element concret și precis de natură să stabilească temeinicia cererii sale, deoarece aceasta se limitează să invoce argumente de ordin general.
- 110 Prin urmare, nu este necesară limitarea în timp a efectelor prezentei hotărâri.

Cu privire la cheltuielile de judecată

- 111 Întrucât, în privința părților din litigiul principal, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera întâi) declară:

- 1) Articolul 52 punctul 6 litera (a) din Directiva (UE) 2015/2366 a Parlamentului European și a Consiliului din 25 noiembrie 2015 privind serviciile de plată în cadrul pieței interne, de modificare a Directivelor 2002/65/CE, 2009/110/CE și 2013/36/UE și a Regulamentului (UE) nr. 1093/2010, și de abrogare a Directivei 2007/64/CE coroborat cu articolul 54 alineatul (1) din aceasta trebuie interpretat în sensul că reglementează informațiile și condițiile pe care trebuie să le furnizeze un prestator de servicii de plată care dorește să convină, cu utilizatorul serviciilor sale, asupra unei prezumții de acceptare privind modificarea, în conformitate cu modalitățile prevăzute de aceste dispoziții, a contractului-cadru pe care l-au încheiat, însă nu stabilește restricții în ceea ce privește calitatea utilizatorului sau tipul de clauze contractuale care pot face obiectul unui astfel de acord, fără a aduce totuși atingere, atunci când utilizatorul are calitatea de consumator, unui posibil control al caracterului abuziv al acestor clauze în raport cu dispozițiile Directivei 93/13/CEE din 5 aprilie 1993 privind clauzele abuzive în contractele încheiate cu consumatorii.**

- 2) **Articolul 4 punctul 14 din Directiva 2015/2366 trebuie interpretat în sensul că funcția de comunicare în câmp apropiat (*Near Field Communication*) cu care este dotat un card bancar multifuncțional personalizat și care permite efectuarea unor plăți cu valoare scăzută din contul bancar asociat acestui card constituie un „instrument de plată”, astfel cum este definit de această dispoziție.**
- 3) **Articolul 63 alineatul (1) litera (b) din Directiva 2015/2366 trebuie interpretat în sensul că plata *contactless* cu o valoare scăzută prin intermediul funcției de comunicare în câmp apropiat (*Near Field Communication*) a unui card bancar multifuncțional personalizat constituie o utilizare „anonimă” a instrumentului de plată avut în vedere, în sensul acestei dispoziții derogatorii.**
- 4) **Articolul 63 alineatul (1) litera (a) din Directiva 2015/2366 trebuie interpretat în sensul că un prestator de servicii de plată care intenționează să se prevaleze de derogarea prevăzută de această dispoziție nu poate să se limiteze să afirme că îi este imposibil să blocheze instrumentul de plată vizat sau să împiedice utilizarea ulterioară a acestuia, deși, având în vedere stadiul obiectiv al cunoștințelor tehnice disponibile, o astfel de imposibilitate nu poate fi stabilită.**

Semnături